

Σημειώσεις Ευρωπαϊκού Δικαίου και Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης

Notebooks on EU Law and European Integration

Πακέτο 3: Ενιαία Αναγνώριση Διπλωμάτων

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:

Αντωνιάδη Κατερίνα

Καλούτσικος Δημήτριος

Σταθεροπούλου Ευαγγελία

Lifelong
Learning

This project has been funded with support from the European Commission. This communication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein

Εισαγωγή (Αντωνιάδη Κατερίνα)

“Το δικαίωμα των πολιτών να ασκούν οικονομικές δραστηριότητες σε ένα άλλο κράτος μέλος αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα κατοχυρωμένο στη συνθήκη της ΕΕ”¹, το οποίο συνδέεται άμεσα με την ελεύθερη κυκλοφορία επαγγελματιών. Μπορεί όμως, ένα κράτος μέλος να αναγνωρίσει τους τίτλους σπουδών και τα επαγγελματικά προσόντα ενός πολίτη άλλου κράτους μέλους που δεν έχουν αποκτηθεί στο έδαφος του πρώτου; Πολυάριθμα εμπόδια προέκυψαν δυσχεραίνοντας την εφαρμογή της ελεύθερης κυκλοφορίας προσώπων και κατ’ επέκταση τη διαδικασία της ευρωπαϊκής ενοποίησης. Η Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα –και μετέπειτα Ευρωπαϊκή Κοινότητα και Ευρωπαϊκή Ένωση– αναζήτησε τρόπους επίλυσης του ζητήματος μέσα από τις Συνθήκες, την έκδοση Οδηγιών, καθώς και τις Αποφάσεις του Δικαστηρίου Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Στο κείμενο που ακολουθεί παρουσιάζεται η αμοιβαία αναγνώριση διπλωμάτων. Αρχικά, θα δοθούν κάποια δεδομένα που αφορούν στην ιστορική εξέλιξη του ζητήματος. Στη συνέχεια, θα καταγραφούν τα στοιχεία της τελευταίας και ισχύουσας Οδηγίας. Τέλος, θα αναλυθούν οι υποθέσεις του ΔΕΚ –μετέπειτα ΔΕΕ–.

---

¹ http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/docs/guide/users_guide_el.pdf.

Ιστορική Αναδρομή Οδηγιών (Αντωνιάδη Κατερίνα)

Οι Οδηγίες κρίθηκαν απαραίτητες για την καλύτερη εφαρμογή των Συνθηκών, καθώς και για την εισαγωγή ρυθμίσεων για τις νέες προκλήσεις. Αρχικά, προωθήθηκε η έκδοση τομεακών οδηγιών που αφορούσαν σε επτά διαφορετικά επαγγέλματα. Σύντομα όμως, έγινε αντιληπτό πως μία τέτοια διαδικασία ήταν ιδιαίτερα χρονοβόρα και ελάχιστα αποτελεσματική². Έτσι, εκδόθηκαν Οδηγίες με ευρύτερο περιεχόμενο. Η προσπάθεια ήταν ενθαρρυντική εντούτοις για άλλη μία φορά ατελής. Η Ευρωπαϊκή Κοινότητα επέμεινε και στις αρχές του 21^{ου} αιώνα τα θεσμικά όργανα σε συνεργασία με τα κράτη-μέλη αναζήτησαν ακόμα καλύτερες μεθόδους εφαρμογής ενός ενιαίου καθεστώτος αναγνώρισης επαγγελματικών προσόντων.

Θα μπορούσε να λεχθεί πως η διαδικασία αμοιβαίας αναγνώρισης των διπλωμάτων από τις αρχές μέχρι σήμερα, διακρίνεται σε τρία εξελικτικά στάδια. Το πρώτο αποτελούν οι τομεακές οδηγίες, το δεύτερο τα Γενικά Συστήματα και το τρίτο την Οδηγία 2005/36/ΕΚ και τις επακόλουθες τροποποιήσεις. Ωστόσο, συνηθίζεται τα δύο πρώτα να αντιμετωπίζονται ως μία ενιαία «ομάδα» οδηγιών. Στη συνέχεια εξετάζεται αναλυτικότερα η διαδικασία εναρμόνισης των επαγγελματικών προσόντων.

Η Πρώτη Ομάδα Οδηγιών

Αρχικά, εκδόθηκαν τομεακές οδηγίες που αφορούσαν σε επτά διαφορετικά επαγγέλματα. Επρόκειτο για τα επαγγέλματα του ιατρού, του νοσηλευτή, της μαίας, του οδοντίατρου, του κτηνίατρου, του φαρμακοποιού και του αρχιτέκτονα³. Όπως ήδη αναφέρθηκε, η ενασχόληση με κάθε τομέα εργασίας ξεχωριστά αποτελούσε μία

---

² Εύκολα μπορεί να κατανοήσει κάποιος πως η έκδοση Οδηγιών για κάθε επάγγελμα ξεχωριστά θα περιόριζε δραματικά τις εργασίες των θεσμικών οργάνων επί λοιπών θεμάτων και τομέων.

³ Επρόκειτο για τις εξής Οδηγίες: γιατρούς 93/16/ΕΟΚ, νοσηλευτές 77/452/ΕΟΚ και 77/453/ΕΟΚ, μαίες 80/154/ΕΟΚ και 80/155/ΕΟΚ, οδοντίατρους 78/686/ΕΟΚ και 78/687/ΕΟΚ, κτηνίατρους 78/1026/ΕΟΚ και 78/1027/ΕΟΚ, φαρμακοποιούς 85/432/ΕΟΚ και 85/433/ΕΟΚ, αρχιτέκτονες 85/384/ΕΟΚ. Ειδική ρύθμιση αποκλειστικά για την παροχή υπηρεσιών από δικηγόρους σε άλλο κράτος-μέλος από εκείνο στο οποίο δραστηριοποιείται, προβλέφθηκε με την Οδηγία 77/249/ΕΟΚ. Καλό είναι βέβαια, να τονιστεί πως η συγκεκριμένη Οδηγία αφορούσε στην άσκηση του επαγγέλματος και όχι στην αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων. Για περισσότερα στοιχεία, βλ. http://europa.eu/legislation_summaries/internal_market/living_and_working_in_the_internal_market/c11065_el.htm.

χρονοβόρα και εξαιρετικά δύσκολη διαδικασία. Χρειαζόταν η διαμόρφωση ενός γενικότερου πλαισίου, το οποίο θα περιελάμβανε ένα μεγάλο σύνολο επαγγελματικών δραστηριοτήτων. Έτσι, αποφασίστηκε η βελτίωση των διαδικασιών αναγνώρισης.

Το 1985 εκδόθηκε η Απόφαση 85/368/ΕΟΚ, με την οποία εισήχθη ένα σύστημα για τη συγκρισιμότητα των προσόντων επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης. Η εν λόγω πράξη αποτέλεσε το πρώτο βήμα μίας νέας εποχής, που απομακρυνόταν από τα μεμονωμένα επαγγέλματα και διευκόλυνε την πορεία προς την αμοιβαία αναγνώριση διπλωμάτων βάσει μίας κωδικοποίησης των επιπέδων εκπαίδευσης. Με αυτόν τον τρόπο, τα κράτη-μέλη, καθώς και όλοι οι ενδιαφερόμενοι φορείς, είτε νομικά, είτε φυσικά πρόσωπα, μπορούσαν να αναγνωρίσουν και να γνωστοποιήσουν –αντίστοιχα– άμεσα το επίπεδο των προσόντων που διέθεταν⁴. “Στο πλαίσιο της απόφασης, η Επιτροπή και τα κράτη-μέλη κλήθηκαν να συνεργαστούν και να καταρτίσουν συγκριτικούς πίνακες”⁵.

Η ανάγκη για οριζόντια αναγνώριση επέφερε την αλλαγή. Το 1988 εκδόθηκε η πρώτη από μία σειρά οδηγιών, η Οδηγία 89/48/ΕΟΚ, η οποία προέβλεπε τη “σύσταση ενός γενικού συστήματος αναγνώρισης διπλωμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης που πιστοποιούσαν επαγγελματική εκπαίδευση τουλάχιστον τριών ετών”⁶. Για την αποτελεσματική εφαρμογή του ορίστηκε το περιεχόμενο ορισμένων εννοιών μεταξύ των οποίων και εκείνη του «διπλώματος»⁷. Σύμφωνα με την τελευταία “ως δίπλωμα νοείται κάθε δίπλωμα, πιστοποιητικό ή άλλος τίτλος ή οποιοδήποτε σύνολο τέτοιων διπλωμάτων, πιστοποιητικών ή άλλων τίτλων που έχει χορηγηθεί από αρμόδια αρχή εντός κράτους μέλους, εφόσον πιστοποιεί εκπαίδευση που έχει πραγματοποιηθεί εντός της Κοινότητας και που αναγνωρίζεται από αρμόδια αρχή του εν λόγω κράτους μέλους ως ισότιμου επιπέδου και εφόσον παρέχει τα ίδια

---

⁴ <http://old.eu-lex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lng1=el,en&lang=&lng2=bg,cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,hu,it,lt,lv,m t,nl,pl,pt,ro,sk,sl,sv.&val=458553:cs>.

⁵ <http://old.eu-lex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lng1=el,en&lang=&lng2=bg,cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,hu,it,lt,lv,m t,nl,pl,pt,ro,sk,sl,sv.&val=458553:cs>.

⁶ Πανεπιστημιακές Σημειώσεις Μαθήματος “Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Εσωτερική Αγορά και Πολιτικές”, Αναγνωστοπούλου Δέσποινα, 2015, καθώς και στο <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31989L0048:EL:HTML>.

⁷ Άλλες έννοιες που διευκρινίστηκαν είναι: κράτος υποδοχής, νομοθετικά κατοχυρωμένο επάγγελμα και δραστηριότητα, επαγγελματική πείρα, πρακτική άσκηση προσαρμογής και δοκιμασία επάρκειας. Η ερμηνεία τους γίνεται στο άρθρο 1 της Οδηγίας 89/48/ΕΟΚ. Βλ. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31989L0048:EL:HTML>.

δικαιώματα πρόσβασης ή άσκησης ενός νομοθετικά κατοχυρωμένου επαγγέλματος”⁸.

Από τον παραπάνω ορισμό προκύπτει πως τα κράτη-μέλη υποχρεούνται να αναγνωρίσουν εκείνους τους τίτλους σπουδών που πληρούν τα κριτήρια της Οδηγίας. Οι διαφορές όμως, των εθνικών συστημάτων είχαν ως αποτέλεσμα την ύπαρξη δύο εξαιρέσεων, οι οποίες αφορούσαν στο πρόγραμμα σπουδών. Έτσι, αν στο κράτος-μέλος στο οποίο επιθυμεί να εργαστεί ένας πολίτης της Ένωσης προβλέπεται παρακολούθηση μεγαλύτερου αριθμού μαθημάτων από εκείνον που απαιτείτο στη χώρα-μέλος όπου αποκτήθηκε ο τίτλος, τότε ο ενδιαφερόμενος καλείται να εξεταστεί στα επιπλέον μαθήματα. Επίσης, υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες εκ των πραγμάτων διαφοροποιείται ένα μέρος του γνωστικού αντικειμένου. Παραδείγματος χάριν εάν κάποιος έχει σπουδάσει Νομική στη Γερμανία, είναι εύλογο να γνωρίζει το γερμανικό και όχι το ελληνικό Δίκαιο. Σε τέτοια περίπτωση, ο ενδιαφερόμενος υπόκειται σε εξετάσεις ως προς το διαφορετικό τμήμα του γνωστικού αντικειμένου ενώ, μπορεί να ληφθεί υπόψη πρακτική άσκηση ορισμένης διάρκειας⁹.

Το 1992 ακολούθησε η Οδηγία 92/51/ΕΟΚ σχετικά με ένα δεύτερο γενικό σύστημα αναγνώρισης της επαγγελματικής εκπαίδευσης. Συμπλήρωνε την προηγούμενη Οδηγία του 1988 και ταυτόχρονα διεύρυνε το πεδίο εφαρμογής της. Επίσης “προέβλεπε την υποβολή Έκθεσης Προόδου σχετικά με την εφαρμογή των προβλεπόμενων από τις Οδηγίες διατάξεων εκ μέρους των κρατών-μελών”¹⁰. Το σημαντικότερο κληροδότημά της ήταν “η αναγνώριση ισοδυναμίας διπλωμάτων, τα οποία αποκτήθηκαν σε χρονικό διάστημα μικρότερο των τριών ετών και ωστόσο το αποκτηθέν επίπεδο είναι συγκρίσιμο με εκείνο τριετούς εκπαίδευσης”¹¹. Μία «μικρότερη» –ως προς τους στόχους– Οδηγία, η 1999/42/ΕΚ, εισήγαγε μέτρα «απελευθέρωσης» –όπως χαρακτηρίστηκαν– επαγγελματιών στους τομείς της βιομηχανίας, του εμπορίου και της βιοτεχνίας¹².

---

⁸ Οδηγία 89/48/ΕΟΚ, άρθρο 1 και ηλεκτρονικά στο <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31989L0048:EL:HTML>.

⁹ Πανεπιστημιακές Σημειώσεις Μαθήματος “Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Εσωτερική Αγορά και Πολιτικές”, Αναγνωστοπούλου Δέσποινα, 2015, Οδηγία 89/48/ΕΟΚ, άρθρο 4 και ηλεκτρονικά στο <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31989L0048:EL:HTML>.

¹⁰ Οι Εκθέσεις Προόδου υποβλήθηκαν κυρίως από τα βόρεια κράτη-μέλη, καθώς τα υπόλοιπα – ανάμεσά τους και το Βέλγιο και το Ηνωμένο Βασίλειο– καθυστέρησαν να μεταφέρουν την Οδηγία σε εθνικό επίπεδο. Για περισσότερα στοιχεία, βλ.

http://europa.eu/legislation_summaries/other/c11022c_en.htm.

¹¹ http://europa.eu/legislation_summaries/other/c11022c_en.htm.

¹² Το περιεχόμενο της συγκεκριμένης Οδηγίας μεταφέρθηκε σε εκείνη του 2001, η οποία αναλύεται παρακάτω. Για περισσότερα στοιχεία, βλ.

http://europa.eu/legislation_summaries/other/c11022c_en.htm, καθώς και στο http://europa.eu/legislation_summaries/other/c11022d_en.htm.

Η Οδηγία 2001/19/ΕΚ στόχευε στην περαιτέρω απλοποίηση των διαδικασιών. Καλούσε τα κράτη-μέλη να μειώσουν στο μέγιστο δυνατό βαθμό τη λήψη αντισταθμιστικών μέτρων, όπως υποβολή του ενδιαφερόμενου σε εξετάσεις επάρκειας ή πρακτική άσκηση, με σκοπό την επιτάχυνση και διευκόλυνση της αναγνώρισης διπλωμάτων¹³. Εφάρμοσε την Αρχή της Αμοιβαιότητας για τους εξω-Κοινοτικούς διπλωματούχους¹⁴ και επέκτεινε το Σύστημα Αυτόματης Αναγνώρισης διπλωμάτων σε άλλα επαγγέλματα πέραν εκείνων που προβλέπονταν στις τομεακές Οδηγίες των δεκαετιών 1970 και 1980¹⁵.

---

¹³ http://europa.eu/legislation_summaries/other/c11022c_en.htm, καθώς και στο http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:51e21a67-7b20-421e-9e2d-f676f1eb3951.0003.02/DOC_1&format=PDF.

¹⁴ Σε περίπτωση δηλαδή, που κάποιος πολίτης της Ένωσης αποκτούσε τίτλο σπουδών σε κράτος μη μέλος αυτής και τουλάχιστον ένα κράτος-μέλος αναγνώριζε την επάρκειά του, τότε όλα τα υπόλοιπα κράτη-μέλη υποχρεούνταν να αναγνωρίσουν τα επαγγελματικά προσόντα αυτού του πολίτη. Για περισσότερα στοιχεία, βλ. http://europa.eu/legislation_summaries/other/c11022c_en.htm, καθώς και στο http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:51e21a67-7b20-421e-9e2d-f676f1eb3951.0003.02/DOC_1&format=PDF.

¹⁵ Δηλαδή πέραν των εφτά επαγγελμάτων (ιατρός, νοσηλεύτης, μαία, οδοντίατρος, κτηνίατρος, φαρμακοποιός και αρχιτέκτονας). Για περισσότερα στοιχεία, βλ. http://europa.eu/legislation_summaries/other/c11022c_en.htm, καθώς και στο http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:51e21a67-7b20-421e-9e2d-f676f1eb3951.0003.02/DOC_1&format=PDF.

Από την Οδηγία 2005/36/EK μέχρι Σήμερα (Καλούτσικος Δημήτριος)

Το τρίτο εξελικτικό στάδιο ξεκίνησε το 2005. Η Οδηγία 2005/36/EK αποτέλεσε σημείο σταθμό για την πορεία της αμοιβαίας αναγνώρισης των διπλωμάτων. “Διέκρινε μεταξύ ελεύθερης παροχής υπηρεσιών και ελευθερίας εγκατάστασης”¹⁶ ανάλογα με το διάστημα δραστηριοποίησης του ενδιαφερόμενου. “Το γενικό καθεστώς εφαρμόζεται σε όλα τα επαγγέλματα που δεν αποτελούν το αντικείμενο ειδικών κανόνων αναγνώρισης καθώς και για ορισμένες καταστάσεις κάτω από τις οποίες ο επαγγελματίας δεν πληροί τις προϋποθέσεις που προβλέπονται από τα λοιπά συστήματα αναγνώρισης. Στηρίζεται στην αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης, με την επιφύλαξη της εφαρμογής των μέτρων αντιστάθμισης σε περίπτωση ουσιαστικών διαφορών”¹⁷.

“Όταν η πρόσβαση σε ένα επάγγελμα ή η άσκησή του είναι νομοθετικά κατοχυρωμένη στο κράτος υποδοχής, επιτρέπεται η πρόσβαση στο επάγγελμα αυτό και η άσκησή του υπό τις ίδιες συνθήκες με τους υπηκόους του κράτους αυτού”¹⁸. “Σε περίπτωση δε που η πρόσβαση σε ένα επάγγελμα ή η άσκησή του δεν υπόκειται στην κατοχή συγκεκριμένων επαγγελματικών προσόντων στο κράτος μέλος προέλευσης του αιτούντος, η πρόσβαση στο εν λόγω επάγγελμα στο κράτος μέλος υποδοχής, στο οποίο κατοχυρώνεται νομοθετικά το επάγγελμα αυτό, προϋποθέτει αποδείξεις για την κατοχή δύο ετών επαγγελματικής εμπειρίας πλήρους απασχόλησης κατά τη διάρκεια των δέκα τελευταίων ετών”¹⁹.

Η Οδηγία 2005/36 αντικατέστησε όλες τις προηγούμενες και έδωσε άμεσα δικαιώματα σε όσους επιθυμούν να ασκήσουν το επάγγελμά τους σε κάποιο κράτος-μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης²⁰. Σημαντική καινοτομία αποτέλεσε η πρόβλεψη για

---

¹⁶http://europa.eu/legislation_summaries/internal_market/living_and_working_in_the_internal_market/c11065_el.htm.

¹⁷http://europa.eu/legislation_summaries/internal_market/living_and_working_in_the_internal_market/c11065_el.htm.

¹⁸ Οδηγία 2005/36/EK, άρθρο 4 και ηλεκτρονικά στο, καθώς και στο http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32005L0036&from=EL#ntr4-L_2005255EL.01002201-E0004.

¹⁹ Οδηγία 2005/36/EK, άρθρο 5 και ηλεκτρονικά στο, καθώς και στο http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32005L0036&from=EL#ntr4-L_2005255EL.01002201-E0004.

²⁰ Προς αποφυγή παρανοήσεων, οι Οδηγίες αφορούν στους πολίτες της Κοινότητας, δηλαδή σε όλους εκείνους που φέρουν την ευρωπαϊκή ιθαγένεια.

τις ηλεκτρονικές υπηρεσίες²¹. Τέλος, διέκρινε πέντε επίπεδα επαγγελματικών προσόντων παρόμοια με εκείνα που προέβλεπε η Απόφαση 85/368/ΕΟΚ σχετικά με την κωδικοποίηση των επιπέδων εκπαίδευσης και την κατάρτιση συγκριτικών πινάκων²². Για την καλύτερη εφαρμογή της Οδηγίας αποφασίστηκε η συγκρότηση μίας ομάδας συντονιστών για την αναγνώριση των επαγγελματικών προσόντων με κύρια καθήκοντα την εξασφάλιση συνεργασίας μεταξύ των κρατών-μελών και της Επιτροπής, καθώς και την παρακολούθηση των εφαρμοζόμενων πολιτικών²³.

Η τελευταία μεταβολή πραγματοποιήθηκε το 2013, όταν οι συννομοθέτες τροποποίησαν την Οδηγία του 2005 με στόχο τη μεγαλύτερη εμβάθυνση στο ζήτημα. Η 2013/55/ΕΕ μετέτρεψε υπάρχουσες διατάξεις αλλά και εισήγαγε νέα στοιχεία, ιδιαίτερα σημαντικά για την εξέλιξη του κοινοτικού εγχειρήματος. Έτσι, διαμορφώθηκαν οι έννοιες της “ευρωπαϊκής επαγγελματικής ταυτότητας²⁴” και του “Ευρωπαϊκού Συστήματος Μεταφοράς και Συσσώρευσης Ακαδημαϊκών Μονάδων ή αλλιώς, μονάδες ECTS²⁵”, καθώς και άλλες όπως “δια βίου μάθηση”, “επαγγελματική πρακτική άσκηση” και “επιτακτικοί λόγοι γενικού συμφέροντος²⁶”.

Το σύστημα αμοιβαίας αναγνώρισης διπλωμάτων και επαγγελματικών προσόντων ήταν και εξακολουθεί να αποτελεί μία επίπονη διαδικασία. Η έκδοση Οδηγιών σε συνδυασμό με τα άρθρα των Συνθηκών συνέβαλαν στη διαμόρφωση ενός καλύτερου εργασιακού περιβάλλοντος για τους Ευρωπαίους πολίτες, αλλά και όλους όσους αφορούν οι προβλεπόμενες διατάξεις. Οι Οδηγίες συμπληρώνουν τα άρθρα των Συνθηκών. Αυτό δε σημαίνει όμως, πως δεν υφίστανται «ατέλειες». Κατά

---

²¹ Με αυτόν τον τρόπο ενσωμάτωσε την Οδηγία για το ηλεκτρονικό εμπόριο διευκολύνοντας την ελεύθερη παροχή υπηρεσιών και διευρύνοντας τη δυνατότητα άσκησης επαγγελματικών δραστηριοτήτων βάσει του αρχικού επαγγελματικού τίτλου. Για περισσότερα στοιχεία, βλ. http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32005L0036&from=EL#ntr4-L_2005255EL.01002201-E0004.

²² http://europa.eu/legislation_summaries/internal_market/living_and_working_in_the_internal_market/c11065_el.htm.

²³ Απόφαση 2007/172/ΕΚ άρθρα 1 και 2, αλλά και ηλεκτρονικά στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32007D0172&from=EN>.

²⁴ Πρόκειται για ένα ηλεκτρονικό πιστοποιητικό με το οποίο αποδεικνύεται είτε ότι ο επαγγελματίας πληροί όλες τις αναγκαίες προϋποθέσεις για την παροχή υπηρεσιών σε ένα κράτος μέλος υποδοχής σε προσωρινή και περιστασιακή βάση είτε η αναγνώριση επαγγελματικών προσόντων για εγκατάσταση σε ένα κράτος μέλος υποδοχής. Για περισσότερα στοιχεία, βλ. Οδηγία 2013/55/ΕΕ άρθρα 3, 4α και ηλεκτρονικά στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013L0055&from=EN>.

²⁵ Με αυτό δημιουργήθηκε το σύστημα μονάδων για την ανώτατη εκπαίδευση που χρησιμοποιούνται στον ευρωπαϊκό χώρο ανώτατης εκπαίδευσης. Έτσι, καθίσταται ευκολότερος ο υπολογισμός των διδακτικών μονάδων που κατέχει κάθε ενδιαφερόμενος και μειώνεται η γραφειοκρατία. Για περισσότερα στοιχεία, βλ. Οδηγία 2013/55/ΕΕ άρθρα 3, 4στ 9 και ηλεκτρονικά στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013L0055&from=EN>.

²⁶ Η αποσαφήνιση των όρων γίνεται στην Οδηγία 2013/55/ΕΕ άρθρο 3 και ηλεκτρονικά στο <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32013L0055&from=EN>.

καιρούς ανέκυψαν ζητήματα, γεγονός που οδήγησε το Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΔΕΚ) –πλέον Δικαστήριο Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) – να εκδώσει ένα σύνολο αποφάσεων για την ορθότερη εφαρμογή του Ευρωπαϊκού Δικαίου.

Νομολογία Δικαστηρίου (Σταθεροπούλου Ευαγγελία)

Ένας από τους βασικότερους στόχους της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι να εξασφαλίσει –μεταξύ άλλων- την ελεύθερη κυκλοφορία των προσώπων και των υπηρεσιών μεταξύ των κρατών μελών της. Αφού ξεπεράστηκαν ορισμένα αρχικά προβλήματα, σταδιακά άρχισε να διαφαίνεται πως εμπόδιο στην ελευθερία εγκατάστασης αποτελούσαν και οι ποικίλες απαιτήσεις των κρατών μελών στο πεδίο της επαγγελματικής κατάρτισης των μισθωτών και μη μισθωτών εργαζομένων και οι διάφορες προδιαγραφές που ζητούσαν για την άσκηση βιομηχανικών ή εμπορικών δραστηριοτήτων. Οι απαιτήσεις αυτές διέφεραν από κράτος-μέλος σε κράτος-μέλος και παρ' ότι δεν ήταν κατ' αρχήν μεροληπτικές, δημιουργούσαν μια προβληματική κατάσταση στην οποία ο ενδιαφερόμενος υποχρεωνόταν να περάσει νέες εξετάσεις για την αναγνώριση της επαγγελματικής του κατάρτισης²⁷.

Για να δοθεί λύση και να ξεπεραστεί αυτό το εμπόδιο η Συνθήκη για τη Λειτουργία της ΕΕ με το άρθρο 53 (πρώην άρθρο 47 ΣΕΚ) αναθέτει στο Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο να εκδίδουν οδηγίες σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση των διπλωμάτων, πιστοποιητικών και άλλων τίτλων καθώς και οδηγίες για το συντονισμό των εθνικών διατάξεων που αφορούν την ανάληψη και την άσκηση μη μισθωτών δραστηριοτήτων. Για να γίνει καλύτερα κατανοητό τόσο το μέγεθος του προβλήματος που δημιουργούσε η έλλειψη της αμοιβαίας αναγνώρισης διπλωμάτων, όσο και η πορεία που οδήγησε στη σύνταξη οδηγιών σχετικών με τη διευθέτηση του εν λόγω ζητήματος, σκόπιμο θα ήταν να εξετασθούν ορισμένες περιπτώσεις που έφτασαν στο Δικαστήριο της ΕΕ (πρώην ΔΕΚ).

---

²⁷ Μούσης Ν., *Ευρωπαϊκή Ένωση: Δίκαιο, Οικονομία, Πολιτική*, αναρτήθηκε από: http://www.europedia.moussis.eu/books/Book_2/3/6/05/2/?lang=gr&all=1&s=1&e=10

Υπόθεση 71/76

Jean Thieffry κατά Conseil de l'ordre des avocats à la cour de Paris

Δημοσιεύτηκε στις 28 Απριλίου 1977

Αν όχι η σημαντικότερη, πάντως σίγουρα εκείνη που έδωσε το έναυσμα για την αλλαγή του σκεπτικού των νομοθετών της ΕΟΚ σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση διπλωμάτων, είναι η υπόθεση Thieffry.

Στον βελγικής ιθαγένειας Jean Thieffry, κάτοχο βελγικού διδακτορικού στη Νομική και ασκούντα το επάγγελμα του δικηγόρου στις Βρυξέλλες, δεν επιτράπη η προσχώρηση στον Δικηγορικό Σύλλογο του Παρισιού, επειδή, σύμφωνα με τα επιχειρήματα της γαλλικής αρχής, δεν είχε γαλλικό πτυχίο Νομικής. Ωστόσο, γαλλικό πανεπιστήμιο είχε αναγνωρίσει το βελγικό πτυχίο ως ισοδύναμο με το γαλλικό. Επιπλέον, ο Thieffry είχε με επιτυχία περάσει τις εξετάσεις του Δικηγορικού Συλλόγου του Παρισιού²⁸.

Το Δικαστήριο θεώρησε πως η απαίτηση του Δικηγορικού Συλλόγου να κατέχει κάποιος γαλλικό πτυχίο Νομικής για να μπορέσει να γίνει δικηγόρος στη Γαλλία έθετε μία έμμεση διάκριση και συνιστούσε περιορισμό του άρθρου για την ελεύθερη εγκατάσταση. Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο αποφάνθηκε ότι όταν σε ένα κράτος μέλος είναι δυνατόν να εξασφαλιστεί η ελευθερία εγκαταστάσεως βασισμένη είτε σε νομοθετικό πλαίσιο είτε σε ακολουθούμενη πρακτική, δεν μπορούν να αποκλειστούν πρόσωπα που υπόκεινται στο κοινοτικό δίκαιο από την πραγματική απόλαυση αυτής της ελευθερίας απλώς λόγω του γεγονότος ότι δεν έχουν ακόμα θεσπιστεί για κάποιο επάγγελμα οι οδηγίες που προβλέπει το άρθρο 57 της Συνθήκης ΕΟΚ (τώρα άρθρο 53 της ΣΛΕΕ). Σχετικά με την αμοιβαία αναγνώριση διπλωμάτων η απόφαση αναφέρει πως εναπόκειται στις αρμόδιες εθνικές αρχές να πραγματοποιήσουν μια εκτίμηση των δεδομένων και να κρίνουν αν η αναγνώριση της ισοτιμίας ενός ακαδημαϊκού τίτλου είναι εφικτή και εφόσον αυτό ισχύει, αν μετέπειτα μπορεί να χρησιμοποιηθεί και ως τίτλος επαγγελματικής ιδιότητας²⁹.

Υπόθεση C-340/89

Ειρήνη Βλασσοπούλου κατά του Υπουργείου Δικαιοσύνης,

---

²⁸ Jóhannsdóttir U. (2009), *Free Movement of Legal Professionals within the European Union*, University of Iceland, σσ. 23 και 45-46.

²⁹ Υπόθεση 71/76, *Jean Thieffry κατά Conseil de l'ordre des avocats à la cour de Paris*, σσ. 229-237.

Ομοσπονδιακών και Ευρωπαϊκών Υποθέσεων της Βάδης – Βυτεμβέργης

Δημοσιεύτηκε στις 7 Μαΐου 1991

Η υπόθεση Βλασσοπούλου ουσιαστικά επανέλαβε -αλλά αυτή τη φορά πιο ηχηρά- ότι είχε συμπεράνει το Δικαστήριο στην υπόθεση Thieffry και έδωσε έτσι την τελική ώθηση για τη θέσπιση νομοθετικής πράξης αναφορικά με την αμοιβαία αναγνώριση πτυχίων.

Στην υπόθεση αυτή, η ελληνικής ιθαγένειας Ειρήνη Βλασσοπούλου στράφηκε κατά του Υπουργείου που απέρριψε το αίτημά της να της δοθεί άδεια άσκησης του επαγγέλματος του δικηγόρου στην περιοχή του Μανχάιμ και Χαϊδελβέργης καθώς δεν διέθετε τα -κατά την ομοσπονδιακή κανονιστική ρύθμιση περί δικηγόρων- αναγκαία προσόντα για την άσκηση δικαστικών καθηκόντων. Έτσι, το Δικαστήριο καλέστηκε να αποφασίσει προδικαστικά επί ερωτήματος που έθεσε το Bundesgerichtshof αναφορικά με την ερμηνεία του άρθρου 52 της Συνθήκης ΕΟΚ (τόρα άρθρο 49 της ΣΛΕΕ)³⁰.

Το Δικαστήριο λαμβάνοντας υπ' όψιν, μεταξύ των επιχειρημάτων που κατατέθηκαν από τους διαδίκους: α. ότι το άρθρο 52 παράγραφος 2 της Συνθήκης της ΕΟΚ συμπεριλαμβάνει στην ελευθερία εγκαταστάσεως την ανάληψη και άσκηση μη μισθωτών δραστηριοτήτων με τις προϋποθέσεις της νομοθεσίας του κράτους υποδοχής, β. ότι δεν έχει θεσπιστεί κανένα μέτρο σχετικά με την πρόσβαση στις δραστηριότητες του δικηγόρου δυνάμει του άρθρου 57 παρ. 2 της Συνθήκης της ΕΟΚ και γ. ότι δεν έχει εκδοθεί σχετική οδηγία μέχρι την υποβολή του εν λόγω προδικαστικού ερωτήματος (καθώς η οδηγία 89/48/ΕΟΚ εκδόθηκε στις 21/12/89 και άρχισε να ισχύει από τον Ιανουάριο του 1991), συμπέρανε ότι μπορούν οι εθνικές προϋποθέσεις, που δικαιούνται να θέτουν τα κράτη-μέλη, να σταθούν εμπόδιο στην άσκηση του δικαιώματος της εγκατάστασης των υπηκόων των άλλων κρατών-μελών, εκτός εάν εξετάζονται και λαμβάνονται υπ' όψιν οι γνώσεις και τα προσόντα που απέκτησαν οι υπήκοοι στη χώρα καταγωγής τους. Ο δε σχετικός έλεγχος διπλωμάτων και εν γένει τίτλων κατάρτισης κρίθηκε εφικτός. Έτσι, οι αρμόδιες αρχές του κράτους υποδοχής υποχρεούνται να εξετάζουν κατά πόσον οι γνώσεις και τα προσόντα που πιστοποιείται ότι έλαβε ο ενδιαφερόμενος στη χώρα καταγωγής του είναι αντίστοιχα των απαιτούμενων στο κράτος υποδοχής. Σε περίπτωση μερικής μόνο αντιστοιχίας διπλωμάτων, μπορούν οι εν λόγω αρχές να απαιτήσουν από τον ενδιαφερόμενο να

³⁰ Jóhannsdóttir U. (2009), *Free Movement of Legal Professionals within the European Union*, University of Iceland, σσ. 46-47.

αποδείξει ότι έχει αποκτήσει τις γνώσεις και προσόντα που του έλειπαν³¹.

---

³¹ Υπόθεση C-340/89, *Ειρήνη Βλασσοπούλου κατά του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Ομοσπονδιακών και Ευρωπαϊκών Υποθέσεων της Βάδης – Βυτεμβέργης*, σσ. 2358-2364.

Συμπέρασμα

**(Καλούτσικος Δημήτριος-Αντωνιάδη Κατερίνα-Σταθεροπούλου
Ευαγγελία)**

Η αμοιβαία αναγνώριση διπλωμάτων θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως μία μακρόχρονη και επίπονη διαδικασία. Το ζήτημα ρυθμίστηκε με μία σειρά Οδηγιών για την καλύτερη υλοποίηση των επιδιωκόμενων στόχων, καθώς παρεχόταν στα κράτη-μέλη η διακριτική ευχέρεια να επιλέξουν εκείνα τον καλύτερο –βάσει των δυνατοτήτων τους– τρόπο εφαρμογής των διατάξεων. Κατά καιρούς ανέκυπταν προβλήματα «ελλιπούς» αναγνώρισης, τα οποία αντιμετωπίζονταν με την έκδοση νέων Οδηγιών και τις Αποφάσεις του Δικαστηρίου (ΔΕΚ και μετέπειτα ΔΕΕ).

Η ελεύθερη κυκλοφορία επαγγελματιών αποτέλεσε το πρώτο βήμα προς μία αποτελεσματική εσωτερική αγορά. Τα εμπόδια μπροστά στα οποία βρέθηκε παρακώλυαν τη διαδικασία ενοποίησης. Σήμερα, παρά τις υπάρχουσες διατάξεις, εξακολουθούν να εμφανίζονται διαφορές στις κρατικές-εσωτερικές νομοθεσίες, γεγονός που δυσκολεύει την αμοιβαία αναγνώριση και κατ' επέκταση την εργασία ενός πολίτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε χώρα-μέλος άλλη από εκείνη της καταγωγής του. Το Δικαστήριο της Ένωσης καλείται να επιλύσει ένα πλήθος προσφυγών. Η νομολογία σε συνδυασμό με τη «διαδρομή» των σχετικών Οδηγιών στο πέρασμα των δεκαετιών και την επιθυμία των κρατών-μελών να συνεργαστούν στον εν λόγω τομέα, προχωρούν τη διαδικασία ολοένα και περισσότερο προς ένα βελτιωμένο και ενιαίο σύστημα. Γιατί μία Ευρώπη των πολιτών είναι μία πραγματικά ενωμένη Ευρώπη, μία ευρωπαϊκή οικογένεια στην ανθρώπινη διάστασή της.

Πηγές

Βιβλιογραφία

Ιστορική Αναδρομή Οδηγιών

- Πανεπιστημιακές Σημειώσεις Μαθήματος “Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Εσωτερική Αγορά και Πολιτικές”, Αναγνωστοπούλου Δέσποινα, 2015

Οδηγία 2005/36

- Πανεπιστημιακές Σημειώσεις Μαθήματος “Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης: Εσωτερική Αγορά και Πολιτικές”, Αναγνωστοπούλου Δέσποινα, 2015

Νομολογία

- *Μούσης Ν., Ευρωπαϊκή Ένωση: Δίκαιο, Οικονομία, Πολιτική*

Κοινοτικές Διατάξεις

Ιστορική Αναδρομή Οδηγιών

➤ *Τομεακές Οδηγίες*

- 93/16/ΕΟΚ (ιατροί), 77/452/ΕΟΚ και 77/453/ΕΟΚ (νοσηλευτές), 80/154/ΕΟΚ και 80/155/ΕΟΚ (μαίες), 78/686/ΕΟΚ και 78/687/ΕΟΚ (οδοντίατροι), 78/1026/ΕΟΚ και 78/1027/ΕΟΚ (κτηνίατροι), 85/432/ΕΟΚ και 85/433/ΕΟΚ (φαρμακοποιοί), 85/384/ΕΟΚ (αρχιτέκτονες).
- Ειδική ρύθμιση για τους Δικηγόρους στην Οδηγία 77/249/ΕΟΚ.

➤ *Λοιπές Διατάξεις*

- Απόφαση 85/368/ΕΟΚ
- Οδηγία 89/48/ΕΟΚ
- Οδηγία 92/51/ΕΟΚ
- Οδηγία 1999/42/ΕΚ
- Οδηγία 2001/19/ΕΚ

Οδηγία 2005/36

- Οδηγία 2005/36/EK
- Απόφαση 2007/172/EK
- Οδηγία 2013/55/EE

Νομολογία

- *Υπόθεση 71/76, Jean Thieffry κατά Conseil de l'ordre des avocats à la cour de Paris*
- *Jóhannsdóttir U. (2009), Free Movement of Legal Professionals within the European Union, University of Iceland*
- *Υπόθεση C-340/89, Ειρήνη Βλασσοπούλου κατά του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Ομοσπονδιακών και Ευρωπαϊκών Υποθέσεων της Βάδης – Βυτεμβέργης*

Ιστογραφία

Ιστορική Αναδρομή Οδηγιών

- http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/docs/guide/users_guide_el.pdf.
- http://europa.eu/legislation_summaries/internal_market/living_and_working_in_the_internal_market/c11065_el.htm.
- <http://old.eu-lex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lng1=el,en&lang=&lng2=bg,cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,hu,it,lt,lv,mt,nl,pl,pt,ro,sk,sl,sv,&val=458553:cs>.
- <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31989L0048:EL:HTML>.
- http://europa.eu/legislation_summaries/other/c11022c_en.htm.
- http://europa.eu/legislation_summaries/other/c11022d_en.htm.
- http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:51e21a67-7b20-421e-9e2d-f676f1eb3951.0003.02/DOC_1&format=PDF.

Οδηγία 2005/36

- http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32005L0036&from=EL#ntr4-L_2005255EL.01002201-E0004.

- <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/HTML/?uri=CELEX:32007D0172&from=EN>.

Νομολογία

- http://www.europedia.moussis.eu/books/Book_2/3/6/05/2/?lang=gr&all=1&s=1&e=10
- http://skemman.is/stream/get/1946/3524/10850/1/ttir_fixed.pdf
- http://ec.europa.eu/internal_market/qualifications/docs/judgments/list_en.pdf
- <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:61976CJ0071&from=EN>
- <http://curia.europa.eu/juris/showPdf.jsf?jsessionid=9ea7d2dc30dbc194b8786dd845f6887fd02703a5f48.e34KaxiLc3qMb40Rch0SaxuKch50?text=&docid=89396&pageIndex=0&dolang=EL&mode=req&dir=&occ=first&part=1&cid=1460113>
- http://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:1cfa6f0a-973a-4714-b60d-7456ff1dfa52.0007.02/DOC_1&format=PDF